

ПРЕДГОВОР

На 26, 27 и 28 октомври 2017 г. във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ се състоя поредното издание на международната конференция „Балканите – език, история, култура“. Широката интердисциплинарна тематика на форума интегрира постиженията на изследователи от различни балкански и други европейски университети, чиито научни интереси имат общ фокус – балканския контакт в обществено-политическите отношения, в културните връзки, в езиковите взаимодействия.

Сборникът събира научните идеи на учени от различните институти на БАН, Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“, представители на университети партньори в Сърбия, Турция, Албания. Докладите имат широк тематичен профил и различна научна призма, през която са отразени фрагменти от езика, историята, културата и религията като своеобразни проекции на балканския бит, нрави и историческа съдба.

По традиция духът на тази конференция се противопоставя на евроцентристкото разбиране за Балканите и донякъде изкуственото поляризирането на балканския свят. Следва се линията на комплексния подход към сложната амалгама от култури, религии, етноси, езици, в търсене на балканските национални стереотипи и еталони в мисленето и поведението.

В докладите с филологическа насоченост е предложен анализ на балканското езиково пространство. Реконструират се историята и вярванията на народите във вида, в който са отразени в езика, митологията и народното творчество. На обсъждане се подлага проблематиката за езиковата ситуация и езиковата политика в балканските страни, проблемът за мажоритарните и миноритарните езици, националните и регионалните идентичности, взаимодействието между език и култура, проявено в балканската езикова картина на света, съпоставителното разглеждане на различни пластове на езиците (граматика, лексика, семантика, фразеология). Разгледани в динамиката на времето, литературата и културата на народите в региона са проявени като свободната територия на балканския дух, като естетика на балканската диалогичност.

Друга част от докладите са насочени към изследването на религията и връзката ѝ с националната идентичност в балканското всекидневие. На анализ са подложени ритуалната обредност, топосите на сакралното, симбиозата между народното християнство и народния ислям, култът към светците, връзката между религията, религиозните институции и държавата. Традиционно в докладите с историческа насоченост са привлечени различни типове извори, включително и непубликувани, както и резултати от археологически проучвания. Всички те разкриват любопитни и знакови детайли от обичаите, облеклото, поминъка,

религиозната практика, архитектурните постижения, политическата история на Балканите от Античността до Новото време.

На фокус са поставени и редица актуални проблеми на образователното пространство на Балканите, необходимостта от въвеждане на сравнителен и интеркултурен аспект в образователната система, въвеждане на познанието за „другия“ на Балканите в училището и в университета. Разисквани са проблеми на социално-икономическата география и културния туризъм в балканското етнокултурно пространство.

INTRODUCTION

On the 26th, 27th and 28th of October 2017, the Sixth International Conference “The Balkans – Languages, History, Culture” was held in “St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo. The broad range of interdisciplinary themes discussed at the forum integrated the achievements of researchers from different Balkan and other European universities whose scientific interests had a common focus – the Balkan touch in the social and political relations, the Balkan cultural connections, and linguistic interactions.

The present collection of papers brings together the ideas of scholars from institutes at the Bulgarian Academy of Sciences, “St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Plovdiv University “Paisii Hilendarski”, Bishop Konstantin of Preslav University of Shumen, and members of the academic communities of partner universities from Serbia, Turkey, Albania. The papers range over a large variety of subjects studied from different points of view, which provides the opportunity fragments of the linguistic situation, history, culture, and religion to be reflected as an original expression of the Balkan way of life, customs and historical fate.

As a tradition, the spirit of the conference was in opposition to the Eurocentric concept of the Balkans and the somewhat artificial polarizing of the Balkan world. The complex approach is pursued in investigating the complicated blend of cultures, religions, ethnic groups, and languages in the quest for the Balkan national stereotypes and standards in thinking and conduct.

The papers devoted to philological problems present an analysis of the Balkan linguistic space. The history and the beliefs of the Balkan peoples are reconstructed in the way they are reflected in the languages, mythology, and folklore. Various subjects are discussed, such as the linguistic situation and the linguistic policy in the Balkan countries, the majority and minority languages, national and regional identities, the interaction of language and culture manifested in the Balkan linguistic picture of the world, the comparative investigation of different language layers (grammar, lexis, semantics, phraseology). Examined in the dynamics of time, the literature and the culture of the Balkan peoples are presented as a free territory of the Balkan spirit, as an aesthetic proof of the ability to discussing problems in the Balkans.

Another group of papers are orientated towards the investigation of subjects, concerning religion and its connection with national identity in the Balkan daily round: rites, topoi of sanctity, the symbiosis between popular Christianity and popular Islam, cults of saints, the relation between religion, religious institutions, and state. Traditionally the papers, devoted to history problems, are based on various types of historical sources including unpublished ones, as well as on results of archaeological research. They all study curious and symbolic details of the customs, the clothing, the means of living, the religious practices, the architectural achievements, the political history of the Balkans from antiquity until the present day.

Some papers are focused on a variety of topical problems of the Balkan educational space such as the necessity of introducing a comparative and intercultural aspect in the educational system, the need of improving the knowledge of “the other” in the Balkans through the educational process in schools and universities. Problems of socio-economic geography and cultural tourism in the Balkan ethnic and cultural space are also discussed.